

a reményének adott óriási többséggel kifejezést, hogy Tisza István gróf tehetsége a jövőben is megtalálja a teret, hogy a haza javát szolgálja. Egyben tiltakozott a közgyűlés a választási jognak minden olyirányú kiterjesztése ellen, a mely a *magyarság fölényét veszélyeztetné.*

A lakáskérdés a háboru után.

(Ankét a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben.)

(Saját tudósítónktól.)

A lakásinség megoldása ügyében ma délelőtt tartották a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben a főváros különböző társadalmi szervezetei azt az ankétet, a mely hivatva van olyan tervezetet előterjeszteni, a melylyel ismét megkezdődhetik az építési munka és a háboru végével nem marad Budapesten sok tizezer ember hajlék nélkül, mert elszórtotta a harcztérre a háboru, vagy mert a vidékről felözönlött emberek megszállták az összes lakásokat és ma Budapesten egyetlen üres lakás sem kapható. Az ankétben résztvevő szervezetekről már szerdai számunkban adtunk hírt. A politika teljes kikapcsolásával, tisztán szociális irányu testületek vettek részt a tanácskozáson. Az orvosok és ügyvédek mellett ott láttuk a munkások képviselőit, az iparososztály képviselői a pénzügyi tisztviselőkkel ültek egy sorban és mind-mind a lakásinség megszüntetése érdekében adott új eszmét, új tervet, a melynek mindegyike érdemes a mérlegelésre. A felszólalások mind-nívósak voltak és ha megvalósításra kerül a lakás-építési tervezet, megmenekül a főváros attól a fenyegető veszedelemtől, hogy a háboru végével a hajléktalanok ezrei kénytelenek az utcán rekedni a háboru alatti építőipari pangás következtében.

A Mérnök-Egylet reáltanoda-utczai üléstermében mintegy kétszáz meghívott vendég jelenlétében *Kajlinger Mihály* elnök nyitotta meg a tanácskozást. Rövid beszédben üdvözölte *Wekerle Sándort*, az ankét elnökét, a ki eljenz közepette foglalta el az elnöki széket. Azzal kezdte beszédét, hogy nemcsak átmeneti intézkedésekkel kell biztosítani a háboru utáni állapotok normális rendjét, hanem a gazdasági tevékenységnek az egész vonalon meg kell indulnia. A fővárost lakásinség veszedelme fenyegeti. *Nincs kislakás*, a munkásoknak való lakás és ezért a legsürgősebben átmeneti intézkedésekkel kell olyan gazdasági szervezetet létrehozni, a mely *elhárítja a lakásinség veszedelmét Budapestről*, ugyanakkor pedig kész tervvel kell előállni, hogy állandó gazdasági tevékenységgel fokozzuk az ország fővárosának elsőrendű szükségleteit.

Utána *Almási-Balogh Lóránt* ismertette az ankét célját. A Palatinus részvénytársaság béremelési akciója vetette fel a lakáskérdés eszméjét és azóta ezt a kérdést állandóan napirenden tartották. Most végre elérkezett az ideje annak, hogy kész tervvel valósítsák meg a jövő Budapest lakásépítési programját. Ezután *Steiner József* építész terjesztette elő a határozati javaslatot:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet meghívására a szakegyesületek részvételével *Wekerle Sándor* dr. v. b. t. t. elnöke alatt 1917 május hó 31-én tartott országos értekezlet azzal az előterjesztéssel fordul a kormányhoz, hogy a lakásépítés és általában az építkezések ügyeinek intézésére állítson fel az illetékes szakkörök bevonásával, kiterjedt hatáskörrel felruházott átmeneti építésgazdasági szervezetet és tegye annak feladatává:

1. Lakók és háztulajdonosok, építetők és építkezéssel foglalkozók, általában az építkezési kérdések iránt érdeklődők minden idevágó kérdésben való tájékoztatását és hatékony támogatását;

2. a hatóságok és magánosok által való lakásépítésnek előmozdítását olcsó hitel, megfelelő adópolitika, az építkezési szabályzatok utján adandó könnyítések, valamint egyéb alkalmas intézkedések által, különös tekintettel a munkás- és tisztviselő-lakásokra és az építkezéseknek a szükséghez szerinti való sorrendjére;

3. építőanyagok, építőfuvar, munkaerő és az építkezés minden szükségletének alkalmas eszközökkel és módokon való előteremtését és a háboru után felszabaduló összes építőanyagok, szerszámok és szállító eszközök Magyarországot megillető részének biztosítását és arányos elosztását;

4. a közhivataloknak magánházakból való ki-telepítését, a lefoglalt bérlakások rendeltetésüknek való visszabocsátását és e célból a hatósági intézkedések mielőbbi megindítását.

A határozati javaslatához elsőnek *Bálint Zoltán* építőművész szólott, a ki a Mérnök-Egylet nevében kijelentette, hogy az egyesület szívesen vállalja a lakásépítés ügyében azt a szerepet, a mely megoldásra vezet az égetően fontos ügyben. Statisztikai adatokkal igazolja, hogy már 1913-ban lakásszükség volt Budapesten, azóta 41.000 lélekkel szaporodott a főváros lakossága, a kislakások túlszűfoltása megdöbbentő és ezért elsősorban hatósági építkezések jó igtatását kell elrendelni. Altruista jelzőlogintézet létesítését sürgeti, helyes adópolitikát követel a telkek részére, viszont az épülőházaknak minél nagyobb adómentességet kell biztosítani.

Vázsonyi Vilmos a főváros nevében üdvözölte az akciózt és beszédeben kiemelte azokat az állapotokat, a melyek ma a lakáskérdésben türhetetlenné váltak. *Új közlekedési vonalakat sürget* és a külső relációk viteldijának leszállítása mellett érvel. A határozati javaslatához hozzájárul. *Goda Géza* a Magánmérnökök Országos Szövetsége részéről szólalt fel. *Az építési anyagok és a munkaerő helyes szétosztására nagy sulyt kell fektetni*, leghelyesebb, ha közmunkaminisztériumot szerveznek a közmunkák egységes és szerves keresztülvitelére. *Spiegel Frigyes* a Magyar Építőművészek Szövetsége nevében beszélt. Szükségesnek tartja, hogy a kikitsanak olyan szakosztályt is, a melyben csakis lakásstervező építésszek foglalnának helyet. *Devecsis Ferencz* a Városi Mérnökök Országos Szövetsége nevében beszélt, utána pedig *Polónyi Géza* szólalt fel, a ki hivatkozott arra, hogy a lakásinséget leginkább az okozta, hogy sok nem kívánatos elem jött Budapestre a háboru alatt. Most nincs üres lakás Budapesten, de a tulajdonképpeni lakásinség majd csak később következik el. *Sürgeti az adórendszer revízióját* és a magántulajdonnak fokozottabb védelmet követel. Utána a Magyarországi Munkások Szövetsége részéről *Garbai Sándor* mondott hatásos beszédet. A határozati javaslatot elfogadja. Budapest 11.000 házában ma 175.000 lakás van és ebben helyeződik el Budapest egész lakossága. Már a háboru előtt is Budapest állott a legrosszabbul a lakásszűfoltóság tekintetében az összes európai városok között. Most a háboruban, minthogy a békeidőben évenként keletkezett *1400 új lakás elmaradt*, a helyzet lényegesen rosszabbodott. *Polónyival szemben*, a ki a bevándorlásról beszélt, azt fejteti, hogy a lakáskérdés nem zsidókérdés, hanem szociális kérdés. A főváros teljesen speciális helyzetben van, mert itt összpontosul a hadseregnek szolgáló üzemek legnagyobb része s ezért nem a zsidóbevándorlás, hanem a munkaerő bevándorlása okozza a lakásinséget. Hogy ezek az állapotok megszűnjének, nagy elhatározásokra és nagy kezdeményezésre van szükség. A magántöket nem kell védelmezni, mert az sehol sem részesült olyan védelemben, mint itt. A magántöke oly rettenetesen megerősödött a háboru alatt, hogy a háboru után az üzemek óriási mértékben ki fognak terjedni. Természetesen munkaerőre lesz szükség, a mely nem fog tudni hol elhelyezkedni s bekövetkezik a lakásanarchia.

Polónyi Géza személyes természetű felszólalása után *Báthlyány Tivadar* gróf az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete részéről szólalt fel. A lakbérleti szabályrendeletéről beszél, a mely a lakásbéreket maximálja, de mi leti volna, ha a kormány nem ad ki korlátozó rendeletet? A visszaéléseknek se szeri, se száma következett volna el. Építkezések elrendelésével egészséges konkurrenciát kell teremteni, hogy ne emelhessék a végtelenbe a lakbéréket. *Sürgeti a tisztviselőlakások létesítését*, építési anyagokról való gondoskodást követelt és első-sorban az államtól vár e tekintetben gyökeres intézkedéseket.

Edvi-Ilés László a Magyar Építőmesterek Országos Szövetsége nevében, *Erős Sándor* dr. a Budapesti Építőmesterek Ipartestülete megbízásából, *Friedrich Vilmos* dr. a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár nevében beszélt. A kérdés közegészségügyi jelentőségét domborítja ki s rámutat arra, hogy a tuberkulózis annál inkább terjed, minél rosszabbak a lakásviszonyok. A közegészségügy érdekében örömmel üdvözli az akció megindítását. *Halom Dezső* dr., az Általános Ingatlanbank kiküldöttje a határozati javaslatnak különösen a második pontjával foglalkozik, a mely a *hitelkérdés és az adópolitika megoldását* czélozza. A hitelszerzés kérdésében hivatkozik Németországra, a hol községi szerveket létesítettek, a melyek az ingatlanoknak adandó hitel határát az ingatlanok egész értékére emelik fel.

Katona Béla a Magyar Szakírók Országos Egyesülete nevében kijelenti, hogy a legmesszebbmenő eszközökkel fogják támogatni a megalkotandó szövetet. Ennek organizációs tervét már most elkészítendőnek tartja. A szükséges tőke tekintetében az állam messzemenő támogatására kell számítani. A kérdés sulypontja a munkás- és tisztviselő-lakásokra helyezendő. A közlekedési kérdés megoldását fontosnak tartja, a közuti villamos vasuti sinekhez csatlakozó sinek létesítésével el lehet érni azt, hogy közvetlenül az állomásokról szállítsák el az anyagokat. Tisztviselő-és munkáslakások céljaira *területeket kell kisajátítani* és gondoskodni kel arról, hogy ezeket a házakat ne lehessen elvonni rendeltetésüktől. Bizottság kiküldését javasolja, mely a szervezet előkészítő munkáit végzi, azután pedig magát a szervezetet ellenőrizze. *Fenyő Miksa* dr. a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége nevében köszönetet mond a Mérnök-Egyletnek, hogy ezt a rendkívül fontos kérdést napirendre hozta. *Palóczy Antal*, az Országos Középítési Egyesület kiküldöttje az építési szabályzatban a fokozott költség elvének nagyobb mértékben való keresztülvitelét tartaná szükségesnek, ezáltal szerkezeti könnyítéseket is lehetne nyújtani, a mivel az építkezéseket olcsóbbakká tennék. *Glasner Antal* a közmunkákat előkészítő országos bizottság nevében csatlakozik a határozati javaslatához. Feltétlenül szükségesnek tartja külön közmunkaügyi minisztérium létesítését. *Sziklai Zsigmond*, mint a Magyar Építőmesterek kiküldöttje, röviden jelzi, hogy a határozati ja-